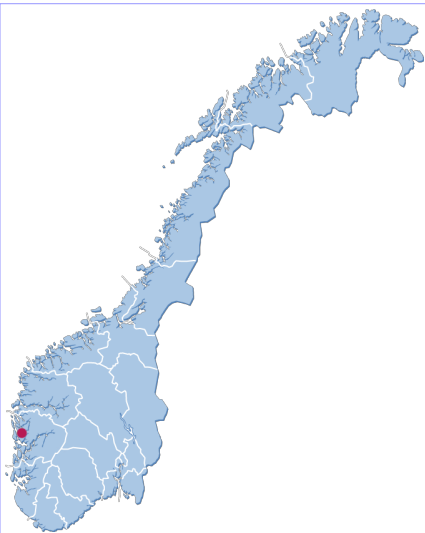

Bygnings- og eiendomsdata

Fylke:	Hordaland
Kommune:	1201/Bergen
Opprinnelig funksjon:	Naturhistorisk museum
Nåværende funksjon:	Naturhistorisk museum
Foreslått vernekategori:	Verneklasse 1, fredning
Totalt antall bygg:	3

Foto ca. 1900. Opphavsrett: UiB.

Bygningsoversikt, omfang vern

Byggnr	Byggnavn	Oppført	Verneklasse	Omfang	GAB nr	Gnr/Bnr
10251	GARTNERIBYGNING	1890	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør	139841247	164/519
10250	NATURHISTORISK MUSEUM	1865	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør/Utomhus	139841220	164/519
10252	VEKSTHUS	1899	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør	139841239	164/519

Vern kompleks

Formål:	Komplekset har høy universitetshistorisk verdi og arkitektoniske kvaliteter.
Begrunnelse:	Bergens museum - de naturhistoriske samlinger med tilhørende bygninger - etablerte starten på Universitetet i Bergen. Bygningene representerer historien og tyngden bak universitetet og er selve kjernen i UiBs virke og historie. Bygningene suppleres av bygningsmiljøet i området rundt. Samlet sett fremstår området rundt Muséplass som et helhetlig bygningsmiljø med sterk historiefortellende faktor.
Omfang:	Hele komplekset, eksteriør og interiør, samt hageanlegget.

Beskrivelse kulturmiljø

UNIVERSITETET I BERGEN

Universitetet i Bergen er i landsverneplansammenheng organisert med mange komplekser med ofte bare en bygning tilordnet det enkelte kompleks. Katalogoppslaget for 3377 Muséplass 3 Naturhistorisk museum benyttes som hovedoppslag for UiB.

UiB har sin hovedtyngde av bygningsmasse og virksomhet på Nygårdshøyden i Bergen. En stor del av bygningsmassen som UiB bruker, er villa- og bygårdsbebyggelse (boligeiendommer) fra rundt 1900, hvor de har lagt sin virksomhet i eksisterende bebyggelse. Bygningsmassen består også av formålsbygde bygninger, der Naturhistorisk museum fra 1865 er den eldste. På Haukeland og Årstad utenfor sentrum ligger lokalene for fagene tilknyttet medisin og odontologi. I tillegg har universitetet lokaliteter som Arboretet på Milde, feltstasjon for marinbiologi på Espeland, samt hytter på Ustaoset og Ullensvang i Hardanger.

Opprinnelige boligeiendommer i UiBs eie

Flere av boligeiendommene har kulturhistorisk verdi, ikke minst byhistorisk. Dette er en kontekst som ligger utenfor de vurderinger som er gjort i LVP for KD. Bygningene forteller mindre om universitetets historie og virksomhet. Boligeiendommene er derfor i hovedsak holdt utenfor landsverneplanen. Et viktig unntak er Sydneshaugkvartalet og noen utvalgte eiendommer, som er med i planen som representanter for selve fenomenet med universitetets oppkjøp og bruk av boligeiendommer i sin virksomhet.

KOMPLEKS 3377, MUSÉPLASS 3, NATURHISTORISK MUSEUM

De naturhistoriske samlinger er en avdeling under Bergen museum. Naturhistorisk museum på Muséplass 3 er sentralt plassert på Nygårdshøyden. Museet utgjør selve tyngdepunktet for Universitetet i Bergens opprinnelse, utvikling og virksomhet. Komplekset består av de tre bygningene Naturhistorisk museum, Gartnerbygning og Veksthus.

Det botaniske hageanlegget (anlagt fra 1897 og med senere utvidelser) er også av høy universitetshistorisk verdi. Til hageanlegget hører bl.a. steinbedet på vestsiden av museumsbygningen og parterret på sørsiden av den, men også rododendron-terrassene nedenfor veksthuset er viktige elementer i hageanlegget.

Eiendomshistorikk

Hovedtrekk i UiBs eiendomshistorie:

1825: Bergen museum stiftes. Formålsparagrafen var i utgangspunktet "tilveiebringe og forøge samlingene", den ble senere endret til "fremme vitenskapelig forskning og sprede vitenskapelig kundskab".

1865: Første formålsbygg oppføres, Naturhistorisk museum.

1899: Biologisk stasjon etableres etter initiativ fra Fridtjof Nansen.

1913: Kommunen kjøper eiendommen Fastings Minde med sikte på museumsformål.

1916: Reguleringskonkurranse utlyses for Fastings Minde (i kommunal regi). Egill Reimers vinner.

1920-åra: Kulturhistorisk museum, Geofysisk institutt og Sydneshaugen skole oppføres.

1939: Innstilling fra Stortingets utdanningskomite om etablering av universitet i Bergen.

1946: Stortingsvedtak om opprettelse av Universitetet i Bergen. Museet skulle utvides til å ha et matematisk-naturvitenskaplig fakultet og et historisk-filosofisk fakultet, videre skulle Haukeland sykehus utvides med et medisinsk fakultet.

1948. Lov om Universitetet i Bergen trådte i kraft. Universitetet åpnet høsten 1948 med 319 studenter og 100 ansatte, 65 i vitenskaplige stillinger.

1952: Museets eiendommer overføres fra museet til UiB. Deriblant eiendommene i Christies gate.

1950-åra: Noen omkringliggende eiendommer kjøpes i følge St.meld. nr. 10 (1958 og 1962) "for fremtidig utbygging av universitetet" (Villaveien 3, 8 og 9).

1961: Universitetsbiblioteket står ferdig som UiBs første nybygde formålsbygg etter at universitetet ble etablert.

1960-åra: Årstad bygges ut med odontologisk og preklinisk institutt.

1967: HF-bygningen står ferdig.

1970: Det odontologiske og det samfunnsvitenskaplige fakultet ble etablert.

1970-åra: I dette tiåret kjøpes de fleste av boligeiendommene som fortsatt er i UiBs eie, noe oppkjøp skjedde også i årene før og etter.

1977: Realfagsbygningen står ferdig.

1980-åra: Fra slutten av 1970-åra endres holdningene til bymiljø og kulturminnevern. Premissene for fremtidig bruk av boligeiendommene endres fra å være potensiell byggegrunn til å bli vektlagt som kulturhistorisk bygningsmiljø og derved en viktig del av Bergen bys og UiBs identitet.

1980: Det juridiske og psykologiske fakultet ble skilt ut som egne fakulteter.

1990-åra: Avhending av enkelte eiendommer og begynnende indre transformasjon av egnede historiske boligeiendommer. Enkelte nybygg innpasses i bystrukturen.

1995: Jusbygget på Dragefjellet skole oppføres.

2000-tallet: Begynnende rehabilitering av tidlige formålsbygg. Antikvarisk istandsetting av historiske bygninger. Studentsenteret fra 1971 rives og erstattes med nybygg i 2008. Nybygg oppføres på Årstad og Haukeland (BBB m fl.).

Verneverdige bygg

Byggnr: 10250
GAB nr: 139841220
Navn: NATURHISTORISK
MUSEUM
Oppført: 1865

Byggnr: 10251
GAB nr: 139841247
Navn:
GARTNERIBYGNING
Oppført: 1890

Byggnr: 10252
GAB nr: 139841239
Navn: VEKSTHUS
Oppført: 1899

Utomhusanlegg

Elementnr: 1
Elementnavn:
Museumshagen
Beskrivelse:

Naturhistorisk museum. Opphavsrett: Statsbygg.

Østfasade, sett fra Muséplassen. Opphavsrett: UiB.

Østfasade sett fra Christies gate. Opphavsrett: UiB.

Foto ca. 1900. Opphavsrett: UiB.

Botanisk hage. Opphavsrett: Statsbygg.

Utsnitt av muséhagen, søndre del. Opphavsrett: UiB.

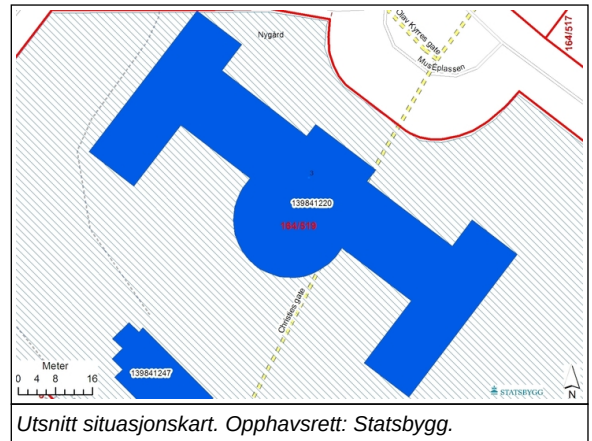
BYGNING 10250 NATURHISTORISK MUSEUM

Kompleks 3377 Muséplass 3 De naturhistoriske samlinger

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat: UNIVERSITETET I BERGEN
GAB nr: 139841220
Gnr/bnr: 164/519
Oppført: 1865
Byggherre: Bergen Museum
Arkitekt: J. H. Nebelong
Opprinnelig funksjon: Undervisning/forskning
Nåværende funksjon: Undervisning/forskning
Bygningsart: Museum
Regulering: Uregulert: Høy antikvarisk verdi, Kommunedelplan Sentrum. Bystyrevedtak 10.12.01

Vernestatus:

Utsnitt situasjonskart. Opphavsrett: Statsbygg.

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Museumsbygning i historistisk rundbuestil. Mursteinsflatene slemmet og overmalt. Gedigen pussdekor: Friser med løvehoder under vinduene, brede, vertikale hjørnelisener, brede lister under takløpet. På midtfløyen er listen kronet av en konsollrekke i sterkt relieff. Byggetrinn 1 (1865 J H Nebelong) viser en midtfløy i 3 etasjer, med flankerende to-etasjes fløyer. Byggetrinn 2 (1898, arkitekt H. J. Sparre) er ytterfløyer i 3 etasjer. Byggetrinn 2 har stil og materialvalg som byggetrinn 1.

Den karakteristiske vindusløsningen, der vindusglassene er satt inn i store sprosseverk av metall, vil bli beholdt under de kommende istandsettelsene. Deler av interiøret i museumsavdelingen er modernisert, andre deler blir beholdt uendret med sin periodepregete utstillingsarkitektur fra 1800-tallet.

Sammendrag bygningshistorie

Bergen Museum ble stiftet i 1825 og fikk etterhvert følgende formålsparagraf; "fremme vitenskapelig forskning og sprede vitenskapelig kundskab". Naturhistorisk museum ble oppført i 1865 som første formålsbygde bygning for museet. Bygningen ble utvidet med to sidefløyer i 1898. I 1897-99 ble første del av botanisk hage anlagt rundt bygningen. I 1948 ble UiB etablert og i 1952 ble museet en del av UiB. De naturhistoriske samlinger holder fortsatt til her.

Litteratur: Nordhagen 2004, s. 14 ff. Gjengitt s. 17-20.

Bygningshistorikk

1866		Oppført. Arkitekt Johan Henrik Nebelong.
1897	1899	Hagen blir anlagt etter en plan av konservator dr. Jørgen Brunchorst, senere museets direktør. Siden er hagen omarbeidet flere ganger og utvidet, men Gamlehagen lengst i nord er bevart fra Brunchorsts anlegg. (Kilde: Bergen museums plantehus. En fører for besøkende. Jens Holmboe. 1913.)
1898		Utvidet med to sidefløyer. Arkitekt H. J. Sparre.

Vern

Formål:	Formålet med fredningen er å sikre Naturhistorisk museum som viktig kulturminne for UiBs vitenskaplige historie og som selve utgangspunktet for UiBs etablering og virksomhet. Fredningen vil også sikre bygningens arkitektoniske uttrykk, og bygningen som en sentral del av Bergens utvikling som by.
Begrunnelse:	Museer i tilknytning til universitetene har spilt en vesentlig rolle for universitetenes vitenskaplige virksomhet. Det er museer tilknyttet universitetene i Bergen, Oslo, Trondheim og Tromsø. For UiB sin del har museumsvirksomheten til Bergens museum vært selve roten til universitetets etablering og eksistens. Naturhistorisk museum var den første bygningen som Bergens museum fikk oppført. Museet er et resultat av det store engasjement byens borgere hadde til å skape en vitenskaplig institusjon i byen. Ved oppføringen av museet på Nygårdshøyden, en plassering som var godt synlig fra byen, markerte dette en sterk vilje i byen til å få etablere et eget universitet. Naturhistorisk museum er selve monumentet over universitetet og er derfor et meget viktig kulturminne for universitetshistorien i Norge. Et hovedverk fra den historistiske stilperioden i Norge, og museumshistorisk sentral. Bygningen har høy arkitektonisk verdi og fremstår som autentisk. Fredning av Naturhistorisk museum vil sikre bygningens arkitektoniske kvaliteter og uttrykk, samt være et monument for UiB. Det botaniske hageanlegget fra 1930-tallet er av høy universitetshistorisk verdi. Hele bygningen, både eksteriør og interiør, har høy verneverdi, selv om det stedvis er gjort endringer, og kvalitet og tilstand naturlig nok varierer innad i bygningen. Det er innefor landsverneplanen ikke gjort en nærmere avgrensning av verneverdier, hverken på rom- eller bygningsdelsnivå, da det parallellt med denne prosessen har pågått konkret saksbehandling hos Riksantikvaren. Det vises derfor til RA og deres saksnr 09/2338. Statsbyggs prosjektnr er 11917.
Omfang:	Eksteriør. Interiør. Utomhus: Hele det botaniske hageanlegget. Som skravert på situasjonskart.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

BYGNING 10250 NATURHISTORISK MUSEUM

Kompleks 3377 Muséplass 3 De naturhistoriske samlinger

Naturhistorisk museum. Opphavsrett: Statsbygg.

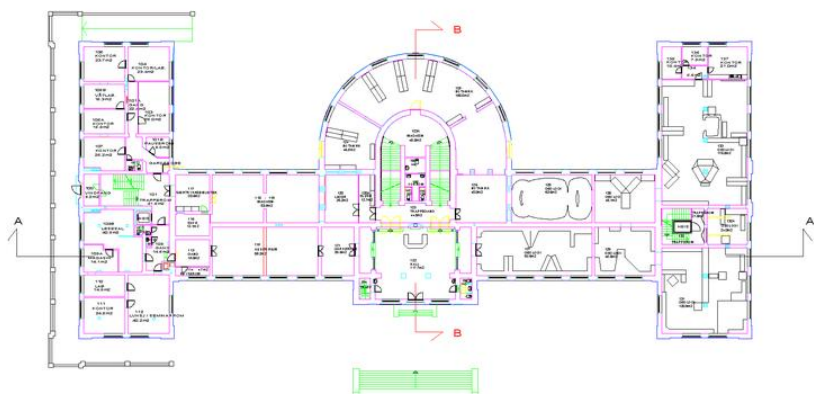

Fasade mot Botanisk hage. Opphavsrett: Statsbygg.

Fasade mot vest, mot museumshagen. Opphavsrett: Statsbygg.

151-01, Museplass 3

Muséplass 3, plan 1. Opphavsrett: UiB.

Fasade mot syd med del av hage. Opphavsrett: Statsbygg.

Del av utstilling i 1 etasje. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 10250 NATURHISTORISK MUSEUM

Kompleks 3377 Muséplass 3 De naturhistoriske samlinger

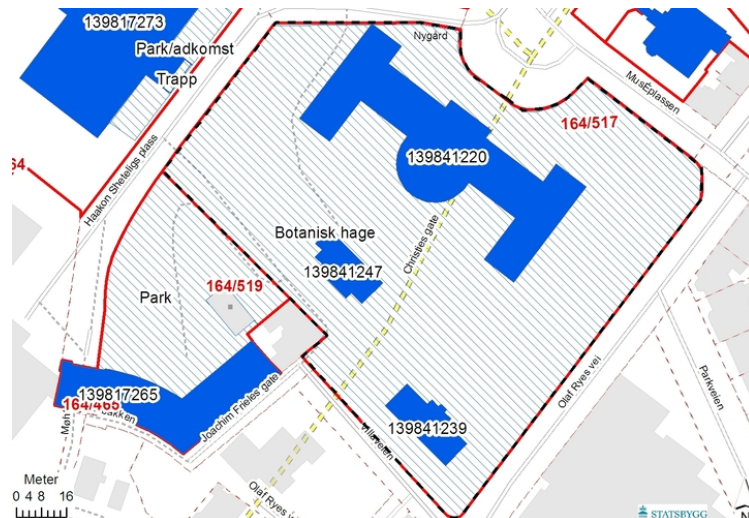
Søndre fløy sett fra vest. Opphavsrett: Statsbygg.

Muséplass 3, De naturhistoriske samlinger. Hovedinngang. Foto: Jostein Nyseth. Opphavsrett: UiB.

Museumsparken mot studentsenteret. Opphavsrett: Statsbygg.

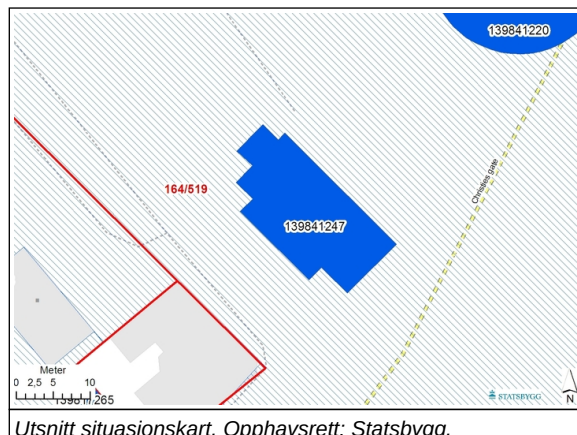
Utsnitt situasjonskart med markering for utomhusfredning knyttet til 10250 Naturhistorisk museum. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 10251 GARTNERIBYGNING

Kompleks 3377 Muséplass 3 De naturhistoriske samlinger

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	UNIVERSITETET I BERGEN
GAB nr:	139841247
Gnr/bnr:	164/519
Oppført:	1890
Byggherre:	Bergen Museum
Arkitekt:	
Opprinnelig funksjon:	Undervisning/forskning
Nåværende funksjon:	Undervisning/forskning
Bygningsart:	Bolig
Regulering:	Uregulert: Verneverdig kulturmiljø, Kommunedelplan Sentrum. Bystyrevedtak 10.12.01
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Gartnerboligen oppført på 1890 tallet som bolig for gartner, nå hagekontorer, er en enkel murbygning i pusset tegl.

Sammendrag bygningshistorie

Gartnerbygningen ble oppført samtidig med veksthuset i 1890. Bygningen ble oppført som bolig for gartneren.

Hagen ble anlagt i årene 1897-1899 etter en plan av konservator dr. Jørgen Brunchorst, senere direktør for Bergens Museum. Hagen ble ansett som en utendørs fortsettelse av de botaniske utstillingene inne i museet.

Sammen med det botaniske hageanlegget fra 1930-tallet er begge bygninger, veksthus og gartneribygning, av høy universitetshistorisk verdi. Til det verneverdige hageanlegget hører bl.a. steinbedet på vestsiden av museumsbygningen og parterret på sørsiden av den, og også rododendertonterrassene nedenfor veksthuset.

Litteratur: Nordhagen 2004, s. 126 (om det botaniske anlegget). Veksthuset i sin opprinnelige form gjengitt s. 128 (til v.), hagen for øvrig gjengitt s. 127-130.

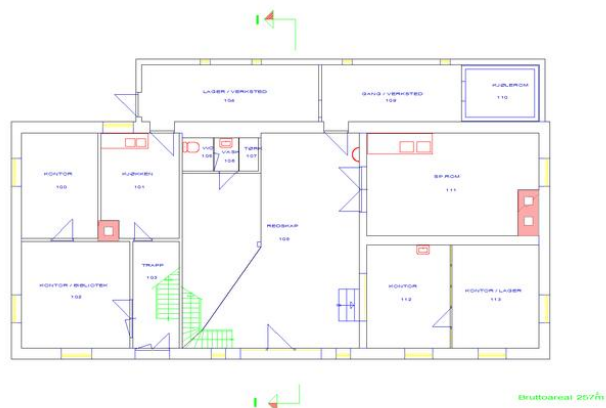
Vern

Formål:	Formålet er å bevare gartnerboligen som formålsbygd viktig element i området rundt Naturhistorisk museum på Muséplass.
Begrunnelse:	Sammen med det botaniske hageanlegget fra 1930-tallet er både veksthuset og gartnerbygningen av høy universitetshistorisk verdi. Gartnerboligen viser bredden i virksomheten knyttet til miljøet rundt naturhistorisk museum.
Omfang:	Eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Gartnerbygning. Opphavsrett: Statsbygg.

152-01, Gartnerbolig, Musepl. 3

Muséplass 3, "Gartnerbolig", plan 1. Opphavsrett: UiB.

BYGNING 10251 GARTNERIBYGNING

Kompleks 3377 Muséplass 3 De naturhistoriske samlinger

Garneribygning, fasade mot sør. Opphavsrett: UiB.

Gartneribygning. Opphavsrett: Statsbygg.

Fasade øst sett fra museet, med del av hage i forkant. Opphavsrett: Statsbygg.

Gartnerboligen til høyre i bildet, museet til venstre. Opphavsrett: Statsbygg.

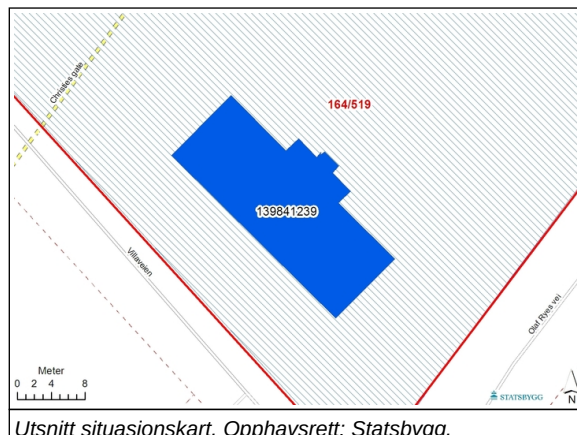
fasade syd og øst. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 10252 VEKSTHUS

Kompleks 3377 Muséplass 3 De naturhistoriske samlinger

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	UNIVERSITETET I BERGEN
GAB nr:	139841239
Gnr/bnr:	164/519
Oppført:	- 1899
Byggherre:	Bergen Museum
Arkitekt:	
Opprinnelig funksjon:	Undervisning/forskning
Nåværende funksjon:	Undervisning/forskning
Bygningsart:	Drivhus
Regulering:	Uregulert: Verneverdig kulturmiljø, Kommunedelplan Sentrum. Bystyrevedtak 10.12.01
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Veksthuset ble oppført på slutten av 1890-årene som et elementbygg. Opprinnelig var midtpartiet svakt spissbuet og hadde en omløpende plattform (balkong).

Veksthuset ble ombygd og utvidet ved midten av 1900-tallet, til et drivhusbygg med mer enkel utforming, der det forhøyete midtpartiet fikk et tradisjonelt saltak. Volumet var relativt uendret og ga fortsatt rom for tropiske trær.

Sammendrag bygningshistorie

Veksthuset ble oppført i 1890-årene. Opprinnelig var midtpartiet svakt spissbuet og hadde en omløpende plattform (balkong), helt i tråd med internasjonal drivhus-arkitektur. Veksthuset ble forlenget og ombygd ved midten av 1900-tallet. Veksthuset fikk da bl.a. nytt tradisjonelt saltak.

Hagen ble anlagt i årene 1897-1899 etter en plan av konservator dr. Jørgen Brunchorst, senere direktør for Bergens Museum. Hagen ble ansett som en utendørs fortsettelse av de botaniske utstillingene inne i museet.

Sammen med det botaniske hageanlegget fra 1930-tallet er begge bygninger, veksthus og gartneribygning, av høy universitetshistorisk verdi. Til det verneverdige hageanlegget hører bl.a. steinbedet på vestsiden av museumsbygningen, parterret på sørsiden av den og rododendron-terrassene nedenfor veksthuset.

Litteratur: Nordhagen 2004, s. 126 (om det botaniske anlegget). Veksthuset i sin opprinnelige form gjengitt s. 128 (til v.), hagen for øvrig gjengitt s. 127-130.

Vern

Formål:	Formålet er å sikre veksthuset som et formålsbygd viktig element i virksomheten rundt Naturhistorisk museum på Muséplass.
Begrunnelse:	Sammen med det botaniske hageanlegget fra 1930-tallet er veksthuset og gartnerbygningen av høy universitetshistorisk verdi. Veksthuset viser bredden i virksomheten knyttet til miljøet rundt Naturhistorisk museum. Det eksisterer fortsatt noen elementer av det opprinnelige interiøret. Fredningen vil sikre veksthuset som et viktig element i det helhetlige anlegget rundt Naturhistorisk museum.
Omfang:	Eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Vesthus, fasade mot øst. Opphavsrett: UiB.

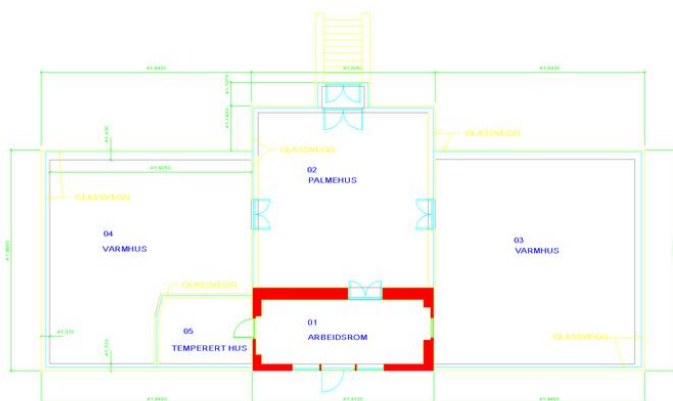
Fasade mot vest. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 10252 VEKSTHUS

Kompleks 3377 Muséplass 3 De naturhistoriske samlinger

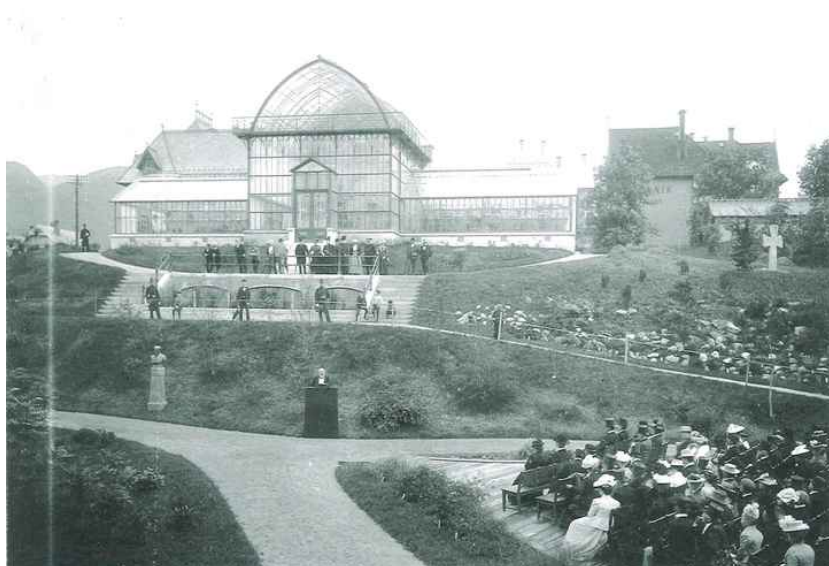

15.3#01, Veksthus, Musepl. 3

Fasade mot vest. Opphavsrett: UiB.

Muséplass 3, veksthus, plan 1. Opphavsrett: UiB.

Det opprinnelige veksthus 1901. Opphavsrett: UiB.

Interiør i veksthus. Opphavsrett: Statsbygg.